

Az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a fogyasztói tartozások kimutatására, és a szerződő felek az e kimutatás alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt tekintik irányadónak, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet a fogyasztó számára hátrányosan nem változtatja meg és nem korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét sem. Minderre tekintettel az ilyen szerződéses rendelkezés nem tisztességtelen [1959. évi IV. tv. (rPtk.) 242. §; 1991. évi CXII. tv. (Hpt.) 206. §; 1994. évi LIII. tv. (Vht.) 21. §; 1991. évi XLI. tv. (közjegyzői tv.) 111. § (1) bek.; 18/1999. (II.5.) Korm. r. 1. § (1) bek. i) és j) pontjai].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A peres felek között 2007. július 7-én egy lakóházas ingatlan megvásárlásának finanszírozása érdekében deviza alapú zárt végű pénzügyi lízingszerződés jött létre. A vételár 20.000.000 Ft, a finanszírozott összeg 11 000 000 Ft, a mértékadó devizanem CHF, a felperesek által fizetendő havi lízingdíj induló összege 530 CHF volt.

[2] A szerződés II.7. pontjában rögzítették, hogy az alperes a lízingszerződésben foglaltak szerint neki járó összegeket, a felperesek tartozását a rendes üzletmenete alapján tartja nyilván könyveiben. A felek a tartozás összege, illetve a finanszírozási dokumentumok alapján a felpereseknek az alperessel szemben fennálló mindenkor fizetési kötelezettségei (azok tárgya, összege, jogcíme, keletkezése, esedékessége) tekintetében az alperes üzleti könyveit és nyilvántartásait tekintik irányadónak – amíg jogerős bírósági határozattal más megállapításra nem kerül –, végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén pedig az alperes könyvei, nyilvántartásai alapján készült, közokiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el. Ennek megfelelően a követelés fennállása és végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén, a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló követelést e ténytanúsítvány tanúsítja, amely elfogadására a felperesek a lízingszerződés aláírásával kötelezik magukat. A felperesek kifejezetten elfogadták, hogy az alperes felkérésére közjegyző vagy közjegyző-helyettes az alperes velük szembeni követelése mértékét az alperes könyveibe, nyilvántartásába történő betekintéssel közjegyzői tanúsítványba foglaltan tanúsítsa.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[3] A felperesek módosított keresetükben a lízingszerződés érvénytelenségének, valamint annak megállapítását kérték, hogy összesen 45%-os arányban tulajdoni hányadot szereztek az érintett lakóházas ingatlanon. Külön hivatkoztak – többek között – a lízingszerződés II.7. pontjának tisztességtelenségére, és ebből eredő semmisségére is. Érvelésük szerint ez a szerződési kikötés tisztességtelenül korlátozza igényérvényesítési lehetőségüket.

[4] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú ítélet

[5] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a pénzügyi lízingszerződés I.2. pontjának, valamint a szerződés részét képező üzletszabályzat 2.4.1. pontjának az alperes számára egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító rendelkezései tisztességtelenek és érvénytelenek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[6] A határozat indokolása szerint a lízingszerződés teljes érvénytelensége nem állapítható meg. A szerződés II.7. pontjában foglaltakkal kapcsolatban az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy ezek a feltételek nem gátolják a felperesek igényérvényesítési lehetőségét. A közjegyzői okirat záradékolása esetén ugyanis végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránti perben vitathatják tartozásukat. A szerződésben foglaltak a bíróságot a bizonyítékok értékelésében nem kötik, a fogyasztó felpereseket nem teszik kiszolgáltatottá. A szerződés érintett rendelkezése ezért nem tekinthető tisztességtelennek.

[7] A II. rendű felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében az egyoldalú szerződésmódosítási jogra és az árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételek tárgyában a pert megszüntette, és ebben a keretben az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte. Ezt

meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és megállapította, hogy a lízingszerződés I.2. pontjában rögzített szerződéskötési díjra, valamint a II.7. pontban szabályozott közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó szerződési feltételek érvénytelenek. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[8] A határozat indokolásában – többek között – kifejtette, hogy a lízingszerződés közjegyzői ténytanúsítványról szóló II.7. pontja sérti a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 1. § (1) bekezdés i) és j) pontjait, ugyanis a felperesek igényérvényesítési lehetőségeinek korlátozását eredményezi, a bizonyítási terhet a felperesek hátrányára változtatja meg. Ez a szerződéses kikötés ezért tisztességtelen.

[9] A másodfokú bíróság tisztességtelennek ítélte a lízingszerződés I.2. pontjában foglalt, a szerződéskötési díjra vonatkozó rendelkezést is, mivel nem állapítható meg, hogy az alperes e díj ellenében milyen többletszolgáltatást nyújtott a felperesek részére.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] Az alperes a jogerős ítéletnek a lízingszerződés I.2. pontjában rögzített szerződéskötési díjra és a II.7. pontban szabályozott közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó kikötések érvénytelenségét megállapító rendelkezései hatályon kívül helyezése és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyása, másodlagosan pedig ebben a körben a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása iránt felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.

[11] Kifejtette, hogy a jogerős ítélet sérti a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdését és 209/A. § (2) bekezdését.

[12] Az alperes állította, a vele szerződéses kapcsolatban álló ügyfelek tartozásairól az irányadó jogszabályok előírásai alapján naprakész nyilvántartást kell vezetnie, a nyilvántartásban szereplő adatokról pedig negyedévente jelentést kell tennie a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete részére. Az ügyfeleket a nyilvántartás adataival kapcsolatban bizonyítási kötelezettség nem terheli, legfeljebb ellenbizonyítással élhetnek arra vonatkozóan, hogy a nyilvántartás nem megfelelő. A tartozásuk alakulásáról a részükre adott tájékoztatással szemben az ügyfelek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 206. §-a alapján külön jogorvoslattal is élhettek.

[13] A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítása az alperes érvelése szerint szintén jogszabály rendelkezésén, a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: közjegyzői tv.) 111. § (1) bekezdésén alapul. A másodfokú bíróság mindezekre figyelemmel a felek közötti lízingszerződés II.7. pontjában foglaltakat – a Ptk. 209. § (6) bekezdésére is tekintettel – tévesen minősítette tisztességtelennek.

[14] Előadta továbbá az alperes, hogy a szerződéskötési díj a lízingkérelem befogadásának, elbírálásának, a szerződéskötés előkészítésének és a finanszírozott összeg folyósításának ellenértéke volt. Ez az ügyintézési tevékenység ugyanis szükségképpen költségekkel járt, a szerződésben kikötött lízingdíj pedig ezeket a költségeket nem tartalmazza. Az alperes kiemelte, a szerződéskötési díj összegét a felek közötti lízingszerződés világosan rögzíti. Álláspontja szerint ezért a díj külön felszámításának nem volt jogszabályi akadálya.

[15] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[16] A Kúria a felülvizsgálati eljárás lefolytatását a lízingszerződés I.2. pontjában szabályozott szerződéskötési díjat érintő körben külön íven szövegezett végzéssel az Európai Unió Bíróságánál a 2017. október 26-án kelt Pfv.VII.22.444/2016/11. számú végzésével kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette.

[17] Egyebekben, a szerződés II.7. pontjában rögzített közjegyzői ténytanúsítványt érintő részében a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[18] A perbeli lízingszerződés megkötésekor hatályban volt, a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvizetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 198/1996. (XII.22.) Korm. rendelet, majd a 2001. január 1-jén az e rendelet helyébe lépett, azonos című 250/2000. (XII.24.) Korm. rendelet előírásai értelmében az alperesnek az ügyfeleivel, köztük a felperesekkel szemben fennálló követeléseiről folyamatos nyilvántartást kellett vezetnie. A nyilvántartásában szereplő adatokról a pénzügyi vállalkozás által a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete részére szolgáltatandó adatok köréről és az adatszolgáltatás módjáról szóló 52/2005. (XII.28.) PM rendelet szabályai szerint negyedévente jelentést kellett tennie a Felügyelet részére. A Hpt. 206. § (1) bekezdése pedig előírta, hogy folyamatos szerződések esetén legalább évente egy alkalommal, valamint a szerződés lejártakor egyértelmű, közérthető és teljes körű írásbeli kimutatást küldjön az ügyfeleinek. A kimutatást a Hpt. 206. § (2) bekezdése értelmében – az üzletszabályzat vagy szerződés eltérő rendelkezése hiányában – elfogadottnak kellett tekinteni, ha az ügyfél a kézbesítéstől számított 60 napon belül írásban nem emelt kifogást azzal, hogy mindezek a követelés érvényesíthetőségét nem érintik.

[19] A perbeli jogvita eldöntése szempontjából ügydöntő jelentőségű volt, hogy a felek között létrejött lízingszerződés II.7. pontjának azon kikötése, amely szerint a felperesek mindenkor fizetési kötelezettségét illetően mindaddig az alperes nyilvántartását tekintik irányadónak, amíg jogerős bírósági határozattal más megállapításra nem kerül, az rPtk. 242. §-a szerinti joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak minősül-e. Tartozáselismerés esetén ugyanis a bizonyítási teher megfordul, és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn (BH1991.439.).

[20] A fél nyilatkozatához – amint arról a Legfelsőbb Bíróság az EBH2000.309. szám alatt közzétett határozatában egyértelműen állást foglalt – a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik. Ennek az elvárásnak csak az olyan tartozáselismerő nyilatkozat felel meg, amelyet már fennálló,összszegszerűen meghatározott követelés tekintetében tettek meg. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés viszont ilyennek nem tekinthető, e kikötés esetében ezért nem érvényesülnek a tartozáselismerés joghatásai.

[21] Ennek megfelelően abban az esetben, ha az alperes a jelen szerződésből eredő követelését a felperesekkel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperesek részére, a felperesek mennyit teljesítettek, és ennek eredményeként mekkora a felperesek fennálló tartozása. Az alperes erre vonatkozó tényállítási nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban az alperesnek a perben a nyilvántartás elszámolási elveit, módszereit és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperesek mindezeket követően is azt állítják, hogy az alperes elszámolása nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkoznak, hogy részükről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhetnek. A bizonyítási teher alakulását, a bizonyítási eljárás lefolytatását tehát a lízingszerződés II.7. pontjának hivatkozott rendelkezése nem befolyásolja.

[22] A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvénynek (a továbbiakban: Vht.) a felek közötti szerződéskötés idején hatályos 21. § (1) bekezdése, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1) bekezdése értelmében végrehajtási záradékkal látható el a közjegyzői okirat, ha az tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettségvállalás tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét. Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz a Vht. korábbi 21. § (2) bekezdése, illetve jelenlegi 23/C. § (2) bekezdése szerint az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

[23] E szabályok értelmében a közokiratba foglalt kölcsön- vagy lízingszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adósok tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel

nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elengedő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997.348., BH2002.491., Kúria Pfv.I.21.783/2016/5.).

[24] Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a közjegyzői tv. 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok a ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak.

[25] A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné.

[26] Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor kerül, az adós a tartozását valóban csak a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött lízingszerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot az alperes részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperesek terhére, mint amelyek az irányadó jogszabályok alapján őket egyébként megilletnék, illetőleg terhelnék.

[27] A bizonyítási teher pedig a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul.

[28] Az igényérvényesítés lehetőségei, a bizonyítási teher alakulása körében tehát a lízingszerződés II.7. pontjában foglaltak a felperes jogi helyzetét nem érintik, semmilyen módon nem teszik azt hátrányosabbá.

[29] A végrehajtás közjegyzői okirat záradékolása útján, tehát a peres út igénybevétele nélküli elrendelését lehetővé tevő szabályozás az Alkotmánybíróság 1423/B/2010.AB és 1245/B/2011.AB számú határozatai szerint nem alkotmányellenes, nem sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, és az Európai Unió Bírósága C-32/14. számú Erste Bank kontra Sugár Attila ügyben hozott határozata szerint nem összeegyeztethetetlen a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv fogyasztóvédelmi követelményeivel sem.

[30] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság alaptalanul, az rPtk. 209. §-ának, illetve a Kr. 1. § (1) bekezdés i) és j) pontjainak téves alkalmazásával állapította meg, hogy a perbeli lízingszerződés II.7. pontja korlátozta a felperesek jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét, illetve hogy a bizonyítási terhet a felperesek számára hátrányosan változtatta meg. Az elsőfokú bíróság tehát jogszabálysértés nélkül rendelkezett az érintett szerződéses kikötés tisztességtelenségének megállapítása iránti kereseti kérelem elutasításáról.

[31] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletnek a lízingszerződés II.7. pontjában szabályozott közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó rendelkezését a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a jogszabályoknak megfelelő elsőfokú ítéletet ebben a részében helybenhagyta.

(Kúria Gfv. VII. 30.791/2016.)